

D • N

27/2 1952

Diplomatburen bakom järnridån

Då det sägs att en järnridå skyddar tyranniet i öster för insyn är det inte fråga om tomt prat. Journalister får endast i undantagsfall rätt att komma in i den ryska huvudstaden finns nu endast ett fåtal tidningsmän, och deras, färglösa meddelanden därifrån, liksom deras skrifter när de kommit hem igen, vittnar om att deras möjligheter att lära känna Ryssland är små och att deras möjlighet att förmedla den ringa kunskap de förvärvat, under vistelsen i landet är nästan ingen. Vanliga resande är praktiskt taget portförbudna. De som släpps in är små grupper av resenärer, vilka på rysk bekostnad och under rysk kontroll fraktas till de orter och de anläggningar man vill visa, för att vid hemkomsten — efter tio dars reglementerad resa — uppträda som Rysslandskännare och medlöpare. Och välkomna är naturligtvis kommunistledarna i andra länder, de personer som under rysk ledning förbereder landsförräderi och är ryska undersåtar i allt utom till namnet.

Diplomater tas emellertid fortfarande emot. Ryssland behöver sina väldiga beskickningar i de demokratiska staterna — centra för propaganda och spioneri — och måste därför i någon mån låta andra länder få motsvarande rätt. "I någon mån", det är inte alls reell ömsesidighet som tillämpas. Diplomaterna i Ryssland befinner sig i själva verket i en förgylld bur bakom järnridån, det klagjordes senast i hr Undéns interpellationssvar i går. Endast resor på fyra mil runt Moskva är tillåtna, och omkring en tredjedel av det i princip "fria" området är undantaget; betecknande är att endast på fyra av tretton huvudvägar kan man färdas hela sträckan av fyra mil. Utanför detta område är — med några få undantag utan betydelse — resor förbudna utan särskilt tillstånd, ty det "fria" området omges av en väldig zon, som inte är tillgänglig för utlänningar. I den mån tillstånd lämnas måste resans ske med ordinära kommunikationsmedel och ordnas genom Intourist; det är notoriskt, ehuru den svenske utrikesministern inte nämnde det, att allahanda svårigheter görs vid så-

dana resor (det finns inte hotellrum, det finns inte biljetter) och att de resande är strängt övervakade. Och slutligen: ungefär halva Ryssland är ovillkorligen stängt för utlänningar. Alla gränsområden är stängda, nästan alla större städer likaså. Det enda stora sammanhängande område som inte är ovillkorligen stängt är de norra delarna av det ryska Asien — i dessa ödemarker är insyn tillåten. Steg för steg har restriktionerna skärpts, senast genom bestämmelser för en månad sedan. Hr Undén överdriver inte då han säger att här föreligger "ett uppenbart intrång i beskickningarnas möjligheter att fullgöra sina normala uppgifter".

Var och en vet att den diplomatiska verksamheten i Ryssland därmed får en väsentligen fiktiv karaktär. Att träffa ryssar utanför den lilla grupp som är avdelad för att festa och prata med diplomater är svårt; det är nära nog omöjligt att veta om inte de få ryssar som tycks tala mera privat och personligt i realiteten hör till denna kategori av offentligt anställda bedragare av utlänningar. Ett åtminstone till synes ärligt samtal med en oskicklig eller berusad tjänsteman, eller med en chaufför eller ett hembiträde, blir vid sådant förhållande en viktig upplevelse, därom vittnar en rad memoarpublikationer. Skvallret inom diplomatkåren blir långt mer än på andra håll en huvudkälla för rapporteringen inom denna lilla krets av inbörade.

För ryssarna kan inte denna sak te sig underlig. Diplomaterna är ändå en smula friare än ryska tjänstemän och arbetare, som inte får göra en längre resa eller söka ett platsbyte utan tillstånd. Denna regim av fångar och fångvaktare är konsekvent, då den håller även representanter från utlandet i ett tillstånd av halv fångenskap. Järnridån är nödvändig; hur skulle annars skådespelet, med de förtryckta och tuktrade i ständig lovsång till härskarna, kunna fortsätta?

Men att demokratierna skall låta de ryska diplomaterna praktiskt taget utan inskränkning röra sig i de länder där de verkar som förräderiets för-

■ Område förbjudet för utlänningar ● Tidigare förbjuden stad ● Fom. 1952 förbjuden stad

Karta utvisande för utlänningar förbjudna områden och städer i Sovjetunionen. Det är dock att märka att det krävs särskilt tillstånd även för att få besöka de "tillåtna" områdena. Utan tillstånd får utlänningar i Moskva endast röra sig inom en cirkel med 40 kilometers radi, men även inom detta område är rörelsefriheten strängt begränsad, bl. a. är de flesta autostradorna förbjudna för utlänningar.

beredare och organisatörer — det är starkt. Vår utrikesminister meddelar också "att frågan, i vad mån främmande diplomaters rörelsefrihet lämpligen bör regleras på grundval av ömsesidighet, är under övervägande". Så långt i begränsningar som Ryssland kan man dock inte och bör inte gå; vi kan inte förvandla Sverige till

en polisstat, och utan de mest drastiska åtgärder är det knappast möjligt att vinna något väsentligt. Men vi kan åtminstone begära att statsledningen beivrar spioneri av ryssarna med helt annan kraft än hittills. För fem år sedan tvekade man till och med inför hemsändandet av ryska diplomatspioner; för två år sedan

vägrade man att frånta sådana spioner de fotografier de tagit inom förbjudna områden; vid samma tid försvarade regeringspartiet placeringen av kommunister i ledningen för Stockholms polis och civilförsvaret. Regeringen är trögkörd — den allmänna opinionen har drivit den ett stycke och bör kunna driva den vidare.